

แนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้
ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี

นางสาวนันทวัน วาตะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR THE CHILDREN'S BOOK ILLUSTRATION DESIGN TO ENHANCE SEVEN
TO NINE - YEAR- OLD CHILDREN'S LEARNING IN ART EDUCATION

Miss Nuntawan Wata

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491180

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี

โดย

นางสาวนันท์วัน วาดะ

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

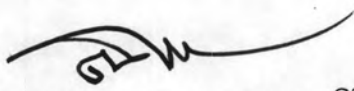
รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ

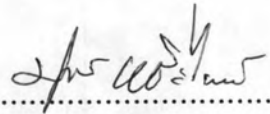
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ สิริบริวรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ่ำไพ ติธรรมสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์)

นันทวัน วาตะ : แนวทางการออกแบบภาพประกอบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี. (GUIDELINES FOR THE CHILDREN'S BOOK ILLUSTRATION DESIGN TO ENHANCE SEVEN TO NINE - YEAR- OLD CHILDREN'S LEARNING IN ART EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. สันติ คุณประเสริฐ , 230 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทาง ศิลปะ ศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านศิลปะศึกษา จำนวน 5 คน ผู้สอน วิชาศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7 - 9 ปี พบว่าผู้เชี่ยวชาญในด้านนักวิชาการทางด้านศิลปะศึกษา ผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษา และ นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษา แบ่งได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ ควรมีลักษณะการออกแบบภาพประกอบเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงสาระความรู้ที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและพัฒนาการทางศิลปะของเด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถสังเกตเห็นคุณสมบัติ และลักษณะการใช้ทัศนธาตุ (Visual Elements) และหลักการออกแบบ (Design Principles) และลักษณะของภาพประกอบควรมีความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะที่มีความชัดเจนว่าต้องการมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาในลักษณะของการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็ก เพื่อเป็นก่อกำเนิดประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลายแก่เด็ก 2) ด้านเนื้อเรื่อง ควรออกแบบบุคลิกของตัวละครที่มีความคิดริเริ่มอยากเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมอยากเรียนรู้เช่นกัน และในลักษณะของการใช้ภาษาควรแทรกคำศัพท์ทางศิลปะเพื่อให้เด็กเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างภาพและภาษา ทั้งยังเห็นควรว่าจะมีการสอดแทรกรูปแบบทางวัฒนธรรมของไทยลงไปในเรื่องเพื่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ทางศิลปะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย 3) ด้านส่วนประกอบของหนังสือ ควรเลือกใช้วัสดุคืบในการผลิตที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้งาน โดยเฉพาะในส่วนของการกระดาษที่นำมาใช้พิมพ์งานควรมีคุณสมบัติที่ทำให้ภาพประกอบมีคุณภาพและความสวยงามใกล้เคียงกับต้นฉบับ และการเลือกใช้ตัวอักษรในงานเขียนควรมีความถูกต้องตามรูปแบบของพจนานุกรมไทยที่เด็กควรจดจำเป็นแบบอย่าง 4) ด้านส่วนประกอบของภาพประกอบ ควรออกแบบภาพประกอบให้มีลักษณะของการใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบที่สอดคล้องกับการสร้างงานศิลปะของเด็ก แต่มีความท้าทายมากกว่างานของศิลปะของเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากสร้างงานศิลปะของตนเอง และนักวาดภาพประกอบควรเข้าใจกิจกรรมศิลปะของเด็กเพื่อการถ่ายทอดงานภาพประกอบสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กมากยิ่งขึ้น 5) ด้านการจัดหน้า และรูปเล่ม ควรออกแบบการจัดวางให้ภาพประกอบและเนื้อเรื่องมีความสอดคล้องไปกับการดำเนินเรื่องและการจัดวางมุมมองของภาพ (Perspective) ในลักษณะที่หลากหลายสามารถช่วยให้เกิดจินตนาการ เพิ่มประสบการณ์และการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาแก่เด็ก

ภาควิชา..... ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต..... นันทวัน วาตะ

สาขาวิชา..... ศิลปะศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2549.....

4683698427 : MAJOR ART EDUCATION

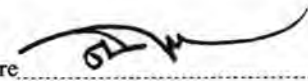
KEY WORD: CHILDREN'S BOOK ILLUSTRATION / ART EDUCATION / ILLUSTRATION DESIGN

NUNTAWAN WATA : GUIDELINES FOR THE CHILDREN'S BOOK ILLUSTRATION DESIGN TO ENHANCE SEVEN TO NINE - YEAR- OLD CHILDREN'S LEARNING IN ART EDUCATION. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SANTI KHUNPRASERT, Ed.D., 230 pp.

The purpose of this research was to study guidelines for children's book illustration design to enhance seven to nine-year-old children's learning in Art Education. The population informants were five art educators, five elementary school art teachers, and five children's book illustrators. The research methodology included interviews and questionnaires. The data were analyzed by mean of percentage, frequency and content analysis.

The study revealed that the art educators, elementary school art teachers, and children's book illustrators agreed on the five aspects of guidelines for children's book illustration design to enhance seven to nine-year-old children's learning ability in art education. 1) Objectives of the design : the design objectives should motivate the links between environment and children's art skill development. This would help children to observe the qualifications and characteristics of visual elements of art and design principles . Moreover, the illustration design should be unique, and aims to enhance art learning ability in the aspects of inference and modification, or provides children with various experiences in art, 2) The Story : the characterization should be based on the creativity of the characters so that the children feel the need to take part in solving the conflicts. The vocabulary about art should be inserted so that children can make connections between text and illustration. Moreover, it is suggested that the notion of Thai culture should be included in the story so that children can have an insight understanding, 3) Physical Characteristics : the materials and production process should be well-selected and serve the function, especially the quality of paper that should be good enough to reflect the same aesthetic quality of the illustration's master copy. The typography should be legibility and accurate so that children could remember and follow the format, 4) Graphic elements : the illustration design should conform to visual elements and design principles of children's work of art; however, the illustration design should be more challenging and encouraging so that children can create their own work. Moreover, illustrators should understand children's art activities so that they can design the suitable illustration that matches with children's art skill development, 5) The layout and book design integration : the illustration design should appropriate to the plot, the story, and the perspective of the illustration so that the integration of these various design aspects can enhance children's imagination, experiences, and learning ability.

Department..... Art, Music and Dance Education..... Student's signature..... นันทวัน วาตะ

Field of study..... Art Education..... Advisor's signature.....

Academic year ..... 2006 .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สันติคุณประเสริฐ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำและให้คำปรึกษาตรวจแก้ไข งานวิจัยจนกระทั่งงานวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิษณุไพบุลย์ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตรีณสาร ทั้งสองท่านที่ได้ให้ความกรุณาเป็นคณาจารย์สอนวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณคุณครูและอาจารย์ทุกท่านในชีวิตที่ได้เมตตาตามอบวิชาความรู้ เพื่อมาเป็นกำลังแก่สติและปัญญาให้กับผู้วิจัย

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างสูงจากหน่วยงานและจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้สะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย จึงขอขอบพระคุณท่านทั้งหลาย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย และที่สำคัญยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ตลอดจนสมาชิกทุกท่านในครอบครัวที่เป็นกำลังใจตลอดการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา สุดท้ายขอขอบพระคุณพี่และเพื่อนๆ ตลอดจนน้องๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
3. ขอบเขตการวิจัย.....	8
4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. หนังสือสำหรับเด็ก.....	10
2. หนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทย.....	18
3. ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก	22
4. แนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก.....	35
5. การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	72
6. การเรียนรู้ทางศิลปศึกษา.....	76
7. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กอายุ 7-9ปี.....	80
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	104
1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	104
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	105
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	105
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	108
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
6. การสรุป และอภิปรายผลการวิจัย.....	110

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
5 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	162
สรุปผลการวิจัย.....	165
อภิปรายผลการวิจัย.....	174
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	180
รายการอ้างอิง.....	183
ภาคผนวก.....	192
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	193
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้การสัมภาษณ์.....	195
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและกรอบในการวิจัย.....	198
ภาคผนวก ง. กรอบการวิจัย.....	206
ภาคผนวก จ. รูปภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก.....	224
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	230

สารบัญตาราง

ตารางที่

	หน้า
1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ.....	112
2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็ก7- 9 ปี.....	115
3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็ก7- 9 ปี.....	118
4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็ก7- 9ปี.....	121
5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็ก7- 9 ปี.....	124
6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็ก7- 9 ปี.....	128